

SPRÁVY Z VEDECKÉHO ŽIVOTA

Z akademickej rozpravy o monitorovaní odsúdených: Správa o obhajobe dizertačnej práce JUDr. Andreja Beleša (16. 08. 2018)

V príjemnej, sviežej atmosfére letného predpoludnia sa na pôde staroslávneho Iuridica Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave uskutočnila dňa 16. augusta 2018 obhajoba dizertačnej práce JUDr. Andreja Beleša, interného doktoranda Katedry trestného práva, kriminológie a kriminalistiky tunajšej fakulty zo študijného odboru 3.4.7. Trestné právo. Dizertant sa zaoberal mimoriadne aktuálnou témou, ktorej názov maximálne trefne vyjadroval celú problematiku: „*Monitorovanie odsúdených*“.

Na základe poverenia dekana sa predsedníctva komisie ujal prof. JUDr. Jozef Čentíš, PhD., vedúci Katedry trestného práva, kriminológie a kriminalistiky na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „PRAF UK“). Komisia ďalej pozostávala z prof. JUDr. Petra Poláka, PhD. z Právnickej fakulty Paneurópskej vysokej školy, doc. JUDr. Jaroslava Klátika, PhD. z Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a z ďalších členov Katedry trestného práva, kriminológie a kriminalistiky PRAF UK, prof. JUDr. Tomáša Strémyho, PhD. a doc. JUDr. Ivety Fedorovičovej, CSc. Zodpovednú úlohu oponentov na seba prevzali vo vzácnom vyvážení právnej teórie i praxe prof. JUDr. Mária Srebalová, PhD. z PRAF UK, plk. prof. JUDr. Mgr. Jana Víkoryová, PhD. z Akadémie Policajného zboru v Bratislave a JUDr. Ján Šanta, PhD. pôsobiaci na Generálnej prokuratúre SR. Obhajoby sa zúčastnila aj školiteľka doktoranda, Dr. h. c. prof. JUDr. Lucia Kurilovská, PhD., dlhoročná a obľúbená pedagogička z PRAF UK a zároveň súčasná rektorka Akadémie Policajného zboru v Bratislave.

Profesor Čentíš – ako predseda komisie – privítal prítomných, predstavil členov komisie, oponentov a školiteľku. Vzápätí stručne zoznámil zúčastnenú verejnosť so životopisom doktoranda a jeho úspechmi,

ktoré sami osebe ihneď vzbudili úctyhodný pátos. Andrej Beleš ukončil magisterské štúdium na PRAF UK v roku 2015, o rok neskôr mu bol na základe úspešného rigorózneho konania udelený titul doktora práv. Nutné je tiež spomenúť jeho bohatú publikačnú činnosť, ktorá ku konania dňu obhajoby dosahovala 23 výstupov. Vo svojom vedeckom výskume sa však venoval nielen otázkam, spätým s predmetom jeho dizertačnej práce,¹ ale aj ďalším oblastiam v rámci trestného práva, čo možno vnímať ako odraz jeho rozhl'adenosti a erudície.² Profesor Čentěš zároveň pripomenul, že doktorandovi vyjde v spoluautorstve článok v zahraničnom periodiku, zaradenom do databázy „*Web of Science*“. Vedeckú prípravu doktoranda obohatil výskumný pobyt na Právnickej fakulte Viedenskej Univerzity, vrátane stáže v Prahe na špecializovanom kriminologickom pracovisku.

Po splnení nevyhnutných formálnych náležitostí prof. Čentěš udelil doktorandovi slovo. Za hlavný cieľ svojej práce si vytýčil ucelené zhodnotenie elektronického monitorovania odsúdených po troch rokoch fungovania tohto mechanizmu v aplikačnej praxi. Uvedený inštitút sa však od počiatku boril s veľmi malým počtom osôb, na ktoré bol aplikovaný. Na základe bohatého štatistického materiálu doktorand oboznámil prítomných s presnými počtami monitorovaných odsúdených, pričom zároveň poukázal na paradox, že najčastejšie sa predmetná činnosť uplatňovala vo vzťahu k tým osobám, ktoré sa práve nachádzali mimo ústavu na výkon trestu odňatia slobody, čo z teoretického hľadiska nesmeruje k naplneniu cieľa zavedenia celého monitorovania, ktorým bol ústup od ukladania trestu odňatia slobody. Naopak, podobné používanie monitorovania prispieva k zabezpečeniu ešte väčšej konformnosti výkonu tohto trestu. Rozbehová fáza projektu ESMO však stále nie je ukončená, preto ešte nemožno vyniesť definitívne stanovisko o jeho neúspešnosti.

---

¹ Napríklad: BELEŠ, A.: Je potrebné trest domáceho väzenia zrušiť? In: Restoratívna justícia a systém alternatívnych trestov. Praha: Leges, 2017, s. 341-351; BELEŠ, A.: Problematika aplikácie premien trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia. In: Trestné sankcie: Progresívne trendy vo výkone trestných sankcií. Bratislava: Univerzita Komenského, 2016, s. 5-14;

² Skúmal napríklad problematiku uplatňovania princípu *ne bis in idem* (napr. BELEŠ, A.: Legislatívne zosúladienie zásady *ne bis in idem* s judikatúrou ESLP. In: Banskobystrické dni práva: sekcia verejného práva. Banská Bystrica: Belianum, 2017, s. 127-133); ďalej otázku korupcie (BELEŠ, A.: Korupcia v súvislosti s obstarávaním vecí všeobecného záujmu. In: Justičná revue, č. 8-9, roč. 69, 2017, s. 1009-1020); zaoberal sa aj inštitútom agenta (BELEŠ, A.: Plnenie úlohy agenta vo svetle judikatúry. In: Dny práva 2015: Okolnosti vylučujúcej protiprávnosť. Brno: Masarykova Univerzita, 2016, s. 7- 21); no analyzoval mnohé ďalšie témy, ktoré sa pretavili do ešte početnejších štúdií.

Realizáciu precízneho vedeckého bádania z doktorandovej strany dosvedčilo hlbšie preniknutie do danej problematiky. Počas obhajoby pomenoval a dôsledne analyzoval príčiny uvedeného stavu, no zároveň formuloval aj jasné a presvedčivé názory de lege ferenda, vrátane návrhov, zabezpečujúcich optimálnejšie využívanie elektronického monitorovania. Dôvody uvedeného stavu klasifikoval na legislatívne a aplikačné. Osobitne upozornil na nevhodnú výmeru trestných sadziieb v slovenskom trestnom kódexe, ktoré svojou povahou sťažujú, príp. priamo znemožňujú realizáciu tohto opatrenia. Svoju argumentáciu podoprel podnetnou a nanajvýš zaujímavou komparáciou so zahraničnou legislatívou, zvlášť nemeckou a rakúskou. Z uvedeného vyplynulo, že horná hranica trestných sadziieb porovnávaných, zahraničných, právnych úprav spravidla nedosahovala ani dolnú hranicu trestnej sadzby v Slovenskej republike. Ďalšou skutočnosťou je, že v legislatíve aj v praxi sa alternatívnym trestom stále nevenuje dostatočná pozornosť.³

Aplikačné príčiny nedostatočného využitia potenciálu elektronického monitorovania identifikoval v prílišnej administratívnej záťaži pre súdy, častým nedostatkom probačných a mediačných úradníkov, dokonca aj ich nedostatočným hmotným zabezpečením pri realizácii predbežného šetrenia, no aj domnienkou odbornej verejnosti, že bez „ESM-a“ prebieha všetko plynulejšie. Napokon nevylúčil ani problémy technického charakteru a ďalšie peripetie.

Doktorand zdôraznil, že kritika trestu odňatia slobody (podľa terminológie doc. Ščerbu „kríza“) stále pretrváva. Od nadobudnutia účinnosti Trestného zákona sa totiž neúmerne zvýšil počet skutkových podstat trestných činov, pričom v pomere k ich závažnosti je nepodmienečný trest odňatia slobody často neprimeraný. Poukázal tiež na negatívne účinky výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody ako je prerušenie sociálnych kontaktov (ak neboli deviantné) a efekt stigmatizácie, resp. prisonizácie odsúdeného. Vysvetlil, že ani napriek tomu, nie je zástancom abolicionizmu, ale naopak, efektívnejšieho výkonu trestu odňatia slobody, jeho „poľudštenia“ a prispôsobenia podmienkam reálneho života, tak z hľadiska orgánov verejnej moci, ako aj jednotlivých odsúdených.

Elektronické monitorovanie charakterizoval ako jeden z nástrojov trestnej politiky štátu, pričom v záujme jeho optimálnejšieho využitia odporučil, aby sa v Trestnom zákone zdôraznila subsidiarita trestu odňatia slobody, primerane sa znížili trestné sadzby, ktoré nateraz odlišujú Slovenskú republiku od iných vyspelých demokratických štátov

---

³ K tomu porovnaj: STRÉMY, T. – KLÁTIK, J.: Alternatívne tresty. Bratislava: C. H. Beck, 2018. 288 s.

svojím rozsahom, zníženie administratívneho zaťaženia a naopak posilnenie byrokratického aparátu, ktorý je príslušný na zabezpečovanie elektronického monitorovania. Napokon predniesol veľmi zaujímavý návrh, aby sa podľa zahraničného vzoru zrušil samostatný trest domáceho väzenia a zaviedla sa jeho obdoba ako osobitného spôsobu výkonu trestu odňatia slobody.

Predseda komisie poďakoval doktorandovi a podľa príslušných predpisov udelil slovom prítomným oponentom. Profesorka Viktorová ocenila vedeckú zanietenosť, zaangažovanosť a systematický prístup doktoranda k tejto mimoriadne aktuálnej téme, pričom zdôraznila významný vedecký prínos jeho práce pre právnu teóriu a ešte viac pre prax. Významný odborník z praxe, doktor Šanta, s gráciou poznamenal, že sa „*po tridsiatich rokoch praxe pri čítaní tejto práce naučil a dozvedel mnoho nového*“, pričom súhlasil s profesorkou Viktorovou, že v prostredí slovenského trestného práva niet aktuálnejšej témy, ktorej by sa mala venovať pozornosť. S uspokojením dodal, že doktorandova práca tento priestor nielen vyplnila, ale aj s vysokou mierou kvality uchopila všetky nuansy, späté s javom monitorovania odsúdených. Osobitne vyzdvihol najmä komparatívny výskum, ktorým by sa mal inšpirovať aj slovenský zákonodarca. Napokon poukázal na vyrovnaný prístup autora z hľadiska skúmania právnej teórie a právnej praxe. Vzhľadom na absenciu profesorky Srebalovej, prečítal jej posudok v zmysle príslušných predpisov profesor Čentěš ako predseda komisie. Jej hodnotenie sa zhodovalo so závermi predchádzajúcich oponentov, pričom sama uznanlivo vyzdvihla najmä autorovu vedeckú vyspelosť, argumentačne podložené závery práce a vysoký vedecký prínos, spočívajúci v identifikácii nových poznatkov a dôslednom teoretickom vyhodnotení aplikačnej praxe.

Po prečítaní oponentských posudkov sa doktorand vyjadril k položeným otázkam oponentov. Podľa ustáleného zvyku odovzdal predseda komisie slovo školiteľke doktoranda, profesorky Kurilovskej, ktorá vyjadrila veľkú spokojnosť s prácou doktoranda a radosť nad tým, že v roku 2015 bol prijatý na doktorandské štúdium pod jej vedením. Osobitne poukázala na aktuálnosť tejto témy, ktorej sa nielen sama vedecky venovala, ale priamo spolupracovala pri tvorbe príslušných legislatívnych aktov a uvedení elektronického monitorovania do života. V následnej diskusii vystúpili všetci členovia komisie, pričom rovnako poukázali na aktuálnosť nastolenej témy a bližšie sa zaujímali o ďalšie návrhy doktoranda na zefektívnenie výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody a zvýšenie využívania elektronického monitorovania. Osobitne docent Strémy poukázal na pretrvávajúci, prevažne negatívny pohľad verejnosti na projekt ESMO a nedocenenie naskytnutých mož-

ností, pričom doktorandovi navrhol, aby svoje závery predložil komisií, skúmajúcej elektronické monitorovanie odsúdených, ktorú zriadilo Ministerstvo spravodlivosti SR. Napokon profesor Polák zablahožrel Právnickej fakulte Univerzity Komenského k výchove takého doktoranda a navrhol mu, aby svoju prácu publikoval v podobe vedeckej monografie.

Po neverejnej časti zasadania komisie vyhlásil profesor Čentěš, predseda komisie, výsledok hlasovania. Komisia sa jednomyselne zhodla na tom, aby bol doktorandovi udelený akademický titul *philosophiae doctor* (PhD.). Všetci prítomní srdečne zablahožrelali doktorandovi k veľkému úspechu a on sa následne poďakoval oponentom, školiteľke a všetkým členom Katedry trestného práva, kriminológie a kriminalistiky za vynikajúcu vedeckú atmosféru, ktorá sprevádzala jeho štúdium.

Na záver možno konštatovať, že obhajoba sa niesla vo vecnom duchu, čo však vôbec neubralo na pozitívnej nálade všetkých prítomných. Samotný prednes JUDr. Andreja Beleša, ako aj nasledujúca vedecká diskusia, bola pre zúčastnenú verejnosť mimoriadnym vedeckým obohatením. Ľudskému duchu neostalo nič iné, ako plesat' nad vysokou vedeckou úrovňou celej obhajoby a hlbokými myšlienkami o vývoji vedy trestného práva, ktoré v jej rámci odzneli. Úspešnému dizertantovi možno srdečne zagratulovať a vysloviť nádej, že jeho práca čoskoro nájde primerane pozitívnu odozvu aj v legislatívnej a aplikačnej praxi. Z hľadiska právnej teórie ju už našla

JUDr. Martin Gregor

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva,
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta